

cijalno iz državnih in deželnih zakonikov in iz starejših propisov, onda bode gotovo moči sestaviti zbirko, ki bode služila navedeni smeri.

Vender pa to ne more biti jedini namen društvenemu podjetju. Pri tej priliki bode treba zbrano gradivo tudi preiskati in premisliti. Zadnji čas je in sedaj znabiti tudi najboljša prilika, da se slovenska pravna teminologija znanostno presodi in znanostno dovrši. Naš pravniški jezik biti mora jezik narodovega jezika in vredna posoda našega prava. To bodi skrb vseh resnih slovenskih pravnikov. O tem prihodnjič.

Dr. Majaron.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Zahteva, da je odstopiti v porabo prepuščene parcele, predmet je lastninski tožbi po smislu § 369. obč. drž. zak., a ne tožbi po § 1435. obč. drž. zak.

(Dalje in konec.)

Višje dež. sodišče v Gr. pre naredilo je razsodbo prvega sodišča in razsodilo dne 12. junija 1889, št. 4991, da ostane navedeni svet tožencu.

Razlogi:

Tožba ta je po svoji poglobitni vsebini lastninska tožba. To pa ne izhaja le iz tožbine zahteve, katera teži najprvo na pripoznanje lastninske pravice do treh zemljiških parcel in na njih odstop v knjižno in fizično posest; nego izhaja to iz vsega, kakor se je viedla in kar je trdila tožiteljica v sporu; izhaja to tudi iz tega, da si je tožiteljica lastila lastninske pravice do zadevnih parcel uže pri sestavljanji novih zemljiških knjig za kat. občino Str. in pozneje v popravnem postopanju, da pa je toženec tej zahtevi protivil se, in da je tožiteljico naposled z njeno dotično zahtevo odlok mest. del. okr. sodišča v Lj. z dne 18. junija 1886, št. 10921, zavrnil na redno pravdo, katero je tudi z današnjo tožbo pričela. Priznava pa to tožiteljica v apelacijskem odgovoru tudi izrecno sama.

Kedor se lastninske tožbe loti, dokazati mora po § 369. obč. drž. zak., da ima toženec stvar, za katero se toži, v svoji oblasti in da je ta stvar tožiteljeva last. Da ima toženec prepirne nepremičnine v svoji oblasti, to se ne prereka; ni pa tožiteljica mogla dokazati svoje lastninske pravice do njih.

Kot dotična dokazila bilo bi moči v čislih imeti pogodbo v G ad I (Robotabolitions- und Mayerschaftszerstücklungsvertrag), zakupni zapisnik J ad I, dražbeni zapisnik K ad I in priznanje, katero je bajé toženec storil pri sestavljanji zemljiških knjig. Iz pogodbe o odpravi tlake G ad I izhaja zgolj toliko, da so nekateri županje grajščine Z.-ške uže isti čas uživali zemljišča in jim je zato bilo zvrševati določena opravila. Katera so bila ta zemljišča in so li bila last verskega zaklada, — kajti samo njega je moči kot pravno osebo, to je glavo imovinskih pravic v pošteveh jemati, ne pa domene Z.-ške, katera je le predmet verskozakladne imovine — tega ne dokazuje ta listina v nikakem pogledu. Ako bi tudi hotel kedo iz te pogodbe izvajati, da je uprav verski zaklad županom svoje domene Z.-ške prepustil ta zemljišča, to vender še ne dokazuje, da so bila zemljišča v pravni lasti verskega zaklada. Pravica in možnost, razpolagati s stvarjo, je prav tako posledica posestni, kakor lastninski pravici (§§ 329. in 354. obč. drž. zak.). Ako je kedaj kedo s stvarjo razpolagal, to še nikakor ne dokazuje, da je njen lastnik, nego dokazati je način pridobitve po smislu državljanskega prava (§ 380. obč. drž. zak.). Tega pa tožiteljica gledé na prepirne parcele ni storila, niti skušala storiti. Le trditi hoče, ali vsaj vidi se jej samo po sebi umevno, da so prepirne parcele celokupen del verskozakladne domene Z.-ške, dokazala pa tega ni. Zgolj to, da se prepirne parcele od te domene knjižno niso odpisale, še ne dokazuje, da so bile sploh kedaj del domene. Le ako bi to poslednje bilo izpričano, potem bilo bi ono pomenljivo in le tedaj bi bilo dokazano, da so te parcele še vedno del deželnoknjižne skupine »Z.-ška grajščina«. Ker pa to toženec prereka, ne smé se smatrati resničnim (§ 104. obč. sod. r.).

Še dokaj manj sta pa zapisnika J in K ad I sposobna, da bi dokazala last tožiteljice, in sicer iz razlogov, ravnokar v pretres vzetih.

A tudi v izjavi toženčevi pri sestavljanji novih zemljiških knjig (zapisnik z dné 21. junija 1884 A ad I) ni najti takšnega do-

kaza. V njej toženec zgol priznava, da so njegovi prejšnji posestniki prejeli prepirne parcele od grajščine Z.-ške v nagrado za svoje poslovanje in smatrali ter posedovali jih vedno kot pritiklino svojega dednega posestva. Da bi pa te nepremičnine bile, četudi le ta čas, ko so bile njegovim prednikom izročene, last verskega zaklada, tega priznanja ni najti v njegovi izjavi. Le-ta torej ne more oprostiti tožiteljice, da dokaže svojo lastninsko pravico po smislu § 369. obč. drž. zak.

Po tem takem ni dokaza, da so bile županjice v obč. last verskega zaklada. Še manj ga je pa gledé na danes prepirne parcele. Toženec zanika, da spadajo te parcele k onim zemljiščem, katera imajo v mislih: točka 6. v pogodbi o odpravi tlake G ad I in zapisnika J in K ad I. Tožiteljica pa tega ni dokazala. Dasi je toženec v A ad I priznal, da so njegovi prejšnji posestniki sporne parcele svoje dni prejeli od domene — prav verskega zaklada Z.-škega —, s tem še nikakor ni priznано, da so parcele spadale k onim in takim zemljiščem, katera méní točka 6. navedene pogodbe in ki jih je pozneje za francoske vlade državna uprava v zakup dajala. Tožiteljica sicer pravi, da mora zanikajoči toženec najprvo dokazati, je li bilo še kaj drugih županjic, ne pomisli pa, da ni tožencu v navzočinem sporu ničesar dokazati, nego je le ona obvezana to storiti po načelu: »actori incumbit probatio«, toženec pa se zgol zanikajoč brani, da se nič ne smatra resničnim, kar ni po sodnem redu dokazano. Tudi to, da je po dražbenem zapisniku K ad I prejšnji posestnik Ivan L. nekaj takih županjic v zakup vzel, ne more ustanoviti gorenjega dokaza, kajti toženec je izrecno zanikal, da bi spadale prepirne parcele k onim, katere ima navedeni dražbeni zapisnik v mislih.

Tožiteljica torej ne more naslova in načina pridobitve izkazati. Toda oboje pa je pri toženci. Tožiteljica mora sama priznati, da sta parceli 516 in 897 uže blizo od leta 1761 vknjiženi kot del dedne nepremičnine toženčeve pod urb. št. 50 in 51 pri grajščini Z.-ški. To nepremičnino pa je toženec — in tega tožiteljica ne pobija — s pogodbo z dné 16. maja 1868 od svojega knjižnega prednika si pridobil, v posest vzel in tudi je kot njen lastnik vknjižen. Gledé na parceli 516 in 897 nahaja se naslov toženčev uže v tej izročilni pogodbi. Poleg tega sklical se je toženec tudi na 40-letno priposestovanje. Da so toženec in prejšnji mu posestniki navedene

dedne nepremičnine dalj nego 40 let nazaj od dne, ko se je tožba vložila, posedovali in uživali, temu ni treba dokaza. To priznava tožiteljica sama v vseh svojih govorih, in celo podstava tej tožbi je to, da je parcele prejšnjim posestnikom toženčevim versko-zakladna domena Z.-ška uže pred več nego 100 leti izročila v uživanje. Vpraša se le, je li tu tudi vse drugo, česar treba v priposestovanje. Tožiteljica to zanika gledé na določbo § 1462. obč. drž. zak., da rečij, danih v uživanje, ne morejo niti uživatelji niti njih dediči nikedar priposestovati. To zakonovo določbo bi pa bilo tu le tedaj moči uporabljati, ako bi bilo dokazano, da so bile prepirne parcele po smislu tožiteljčine trditve prednikom toženčevim izročene le za čas določenega poslovanja. Tega pa, kakor prej izkazano, ni nikakor moči imeti dokazanim. Pogodba o odpravi tlake in zapisnika J in K ad I utegnila bi pač dokazati, da je pred več nego 100 leti grajščinskim županom grajščina Z.-ška izročila zemljišča v užitek za določeno poslovanje; da pa so tudi uprav denašnje prepirne parcele pod istimi pogoji prišle do prednikov toženčevih, tega po navedenih listinah ni moči smatrati dokazanim, ker toženec zanika, da bi sosebno zapisnika J in K ad I tudi obsegala prepirne parcele. Tudi v A ad I tega toženec ni priznal. Udal se je le toliko, da so njegovi predniki kot župani prepirne parcele od grajščine Z.-ške prejeli kot nagrado za svoje poslovanje. To pa se lahko tudi po smislu toženčevem tolmači, da je bila ta nagrada prejeta za uže dovršeno poslovanje. Protivno bi se dalo le tačas misliti, ako bi bilo dokazano, da so posestniki pred tožencem tudi še potem, prejemši zemljišča, grajščini poslovali in sicer uprav za prepuščeni jim užitek. Tega pa, ako tudi toženec odločno zanika, tožiteljica ni dokazala. Nikakor pa ni toženec priznal, da je grajščina prepirne parcele prepustila le v uživanje in si torej pridržala njihovo last. Ako bi kedo tudi hotel dokazanim smatrati, da so predniki toženčevi tudi še potem, prejemši prepirne nepremičnine, grajščini poslovali, vender bi še s tem nikakor ne bilo dokazano, da je bila grajščina pogojno upravičena, znova polastiti se teh nepremičnin, ako poslovanje preneha. Po mislih tožiteljčinih sicer naj toženec, ako hoče izključiti uporabo §-a 1462. obč. drž. zak., dokaže, da so njegovi predniki sporni predmet dobili od grajščine v last. Ta misel pa je protivna določbi §-a 1477. obč. drž. zak., da temu, kdor snuje priposestovanje iz 30- ali 40-letne dobe, ni treba

izkazati pravnega naslova, in da le takrat tudi ta daljša doba ne ustanavlja priposestovanja, ako se zoper njega dokaže nepoštenost posesti. Pretehtati je nadalje, da je po smislu zemljejknjižnega izpiska L ad I uže Matija L. prišel po izročilni pogodbi, ne pa po dedni pravici v posest dedne nepremičnine in da bi njemu in njegovim dedičem le tačas določba § a 1462. obč. drž. zak. priposestovati zabranjevala, ako bi bilo dokazano, da je stopil gledé prepirnih parcel v isto pravno razmerje, kakeršno trdi tožiteljica. A tudi tega tožiteljica ni dokazala. Tudi nadalnje, na § 1462. obč. drž. zak. se opirajoče izvajanje tožiteljčino, da toženec zaradi tega ni mogel priposestovati, ker je njegov posestni prednik Ivan L. leta 1812 prepirne parcele na 3 leta v zakup vzel, je tu brezuspešno, ker toženec zanika, dokazano pa ni, da pri parcelah, navedenih v dražbenem zapisniku K ad I. točke 25, 26 in 27, gre za denašnje prepirne predmete. Ako bi tudi bilo moči smatrati to dokazanim, moralo bi biti tudi dokazano, da sta Matija L., ki je prevzel dedne nepremičnine po izročilni pogodbi z dne 10. novembra 1815, in njegov naslednik v posestvu istega imena, ki jo je prejel s pogodbo z dné 17. aprila 1837, znala to zakupno razmerje in torej bila gledé na prepirne parcele nepoštena posestnika; za to pa tožiteljica dokaza niti ni ponudila. Vse, kar se je povedalo, velja tudi za parcelo 222 kat. obč. Gr. Iz tega pa izhaja, da ima toženec gledé na vse tri prepirne parcele naslov priposestovanja. Kolikor se tožbina zahteva tiče lastninske pravice do prepirnih parcel, bilo bi jo torej celo tedaj odbiti, ako bi bila tožiteljica dokazati mogla, da je bila lastnica zemljišč oni čas, ko so bila prepuščena posestnim prednikom toženčevim, ali pa šele za časa dražbe dné 13. aprila 1812; tem bolj bilo je tožbino zahtevu odbiti, ker tožiteljica tega ni dokazala. Ako se naposled še oziramo na opomnjo tožiteljčino, da je bilo priposestovanje poprej, predno je bilo podložništvo odpravljeno z najv. odločbo z dné 7. septembra 1848 in ces. pat. z dné 4. sušca 1849, pravno izključeno, ker tožiteljica poprej ni mogla zvrševati svoje pogojne pravice do povratnega pripada, — onda je omeniti toliko, da ta misel nima v zakonu nikake podstave, kajti, dasi ima po § 1478. obč. drž. zak. vsako priposestovanje v sebi tudi zastarjenje, to vendar gre tukaj za povse različni pravici, in sicer na jedni strani za stvarno, namreč last, na drugi strani pa za obvezno pravico, a ti pravici nista med seboj v takem vzajemnem razmerji,

da bi priposestovanje jedne pravice bilo zavisno od zastarenja druge.

Po vsem tem je le še preudariti, ali ni tožiteljici, dasi je s svojo lastninsko zahtevo propadla, vendar le dodeliti, da se jej odstopijo prepirne parcele v posest in užitek, česar tudi zahteva. Ta zahteva bila bi pa le tedaj osnovana, ako bi se bile te nepremičnine posestnim prednikom toženčevim izročile svoje dni pod pogoji, katere trdi tožiteljica, dalje, ako bi bil toženec v to obvezno razmerje izrecno ali molče vstopil in naposled, ako ne bi bil toženec si zadobil krepkejše pravice. A nobena teh okolnostij ni dana v tem slučaju. Tožiteljica ni niti dokazala dotičnih pogodbenih določeb, niti ni trdila, da je toženec vánje vstopil. Poleg tega se je pa tudi pokazalo, da je toženec priposestvoval si last spornega predmeta. Zaradi tega se tudi temu delu zahteve ni moglo ugoditi.

Najvišje sodišče je potrdilo razsodbo druge inštanace z odločbo z dné 3. januvarija 1890, št. 13490, in dodalo nastopne razloge:

Razsodba druge inštanace je potrjena iz istih njenih razlogov, prikladnih danemu položaju in zakonu. Revizijska pritožba sedaj trdi, da je po priznanji toženčevem v zapisniku A ad I dokazano, da so posestni predniki toženčevi od domene Z.-ške prejeli pred več nego 100 leti tri prepirne parcele kot župani v nagrado svojega poslovanja, da so jih vedno smatrali in posedovali kot pritkline toženčeve nepremičnine, — da to priznanje člen šesti pogodbe o odpravi tlake G ad I in izpovedba priče Jožeta K. potrjujeta in ob jednom tudi tako dopolnjujeta, da je bila prepirne tri parcele vaškim županom domena Z.-ška prepustila kot nagrado za zvesto in obče koristno izpolnjevanje dolžnostij županskih; bilo bi torej po §-u 107, oziroma §-u 110. obč. sod. r. s priznanjem toženčevim dokazano, da so bile dotične tri parcele del verskozakladne domene Z.-ške, torej vsaj nekedaj njena last. Te trditve pa niso osnovane, kajti v navedenem zapisniku priznaje toženec le to, da so njegovi predniki prejeli prepirne parcele od grajščine Z.-ške v nagrado svojega poslovanja in da so jih vedno smatrali in posedovali kot pritkline svoje dedne nepremičnine. Ni pa v tej izjavi priznanja, da so bile kedaj te nepremičnine v lasti verskega zaklada, če tudi le tačas, ko so se predniku njegovemu izročile. Iz pogodbe o odpravi tlake z dné 26. avgusta 1785 izhaja le toliko, da so županje graj-

ščine Z.-ške uže isti čas uživali zemljišča in da jim je zato bilo opravljati določene posle; katera pa so bila ta zemljišča, sosebno so li to bile danes prepirne parcele in so li bila zemljišča last verskega zaklada, tega ne pojasnjuje listina. Priča Jože K. izjavlja le, da je leta 1834 in 1835 pri Matiji L., predniku toženčevem, služil, isti čas gospodarju zemljišča »županjice« kosil in zvedel od gospodarja, da je ta zemljišča prejel od grajščine Z.-ške v užitek kot nagrado za županovanje. Ta izjava pa je brez pomena, nekaj, ker ni jasno, govori li priča o prepirnih parcelah, nekaj, ker ta priča ni oseba, kateri je do tega, da zve resnico (§ 110. obč. sod. r.). Brez pomena sta tudi dražbena zapisnika J in K, ker iz njih ni posneti, da so bile prepirne tri parcele št. 516 (travnik) in št. 897 (njiva) kat. obč. Str. in št. 222 (travnik) kat. obč. Gr. na dražbi oddane v zakupno uživanje. Ker torej tožiteljica lasti do navedenih parcel ni dokazala, bilo je potrditi razsodbo druge inštanice.

b) 1. Po doteklem ediktalnem roku niso več c. kr. avstrijska sodišča pristojna skrbeti za zavarovanje neoglašanih tirjatev — 2. Določilo v koranu: „državljeni tujih dvorov nikakor ne smejo dobiti dedščin in volil po turških podanikih“, razprostrira se zgol na sovražnike turškega cesarstva.

Turški podanik I. G. umrl je v Trstu dne 14. novembra 1887. l. s pismeno poslednjo voljo, v kateri je imenoval svojim naslednikom svojega sinovca M. G. v Benedkah in naklonil kaj lepa volila raznim fizičnim in jurističnim osebam v vkupnem znesku 209.008 gold. Dovršivši ediktalno postopanje po smislu §§ 139, 142. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak., odstopi mest. del. sodišče Tržaško dne 29. sept. 1888. l. pod št. 28585 vse zapuščinske spise po imenovanem pokojniku otomanskemu gener. konzulatu v Trstu ter mu dá v razpolaganje vso njegovo zapuščino, sestojeko od gotovih denarjev, javnih obveznic, dragocenostij in drugih premičnin, kar je vse imela v rokah Tržaška trgovska firma I. G. Sk.

Legatarji, da bi dobili svoja volila, obrnili so se do uže omejenega konzulata, ali ničesar niso pri njem opravili, kajti po določilu korana, (omenjenem v dvor. dekretu z 11. julija 1761 in

23. decembra 1775. l. in prinešenem v dvor. dekretu z 10. julija 1840. l., št. 453 zb. pr. zak.) ne smejo podaniki tujih držav nikakor ne dobiti dedščin in volil po turških podanikih. V teh neprijetnih razmerah zatekli so se legatarji, med njimi tudi grška vlada v Atenah, k sodišču proseč, da se jim v varnost njih legatov dovoli prepoved premičnin, spadajočih k le-tej zapuščini Mestno deleg. sodišče v T., ne več kot zapuščinsko, nego kot sodeče oblastvo, ustreže tej prošnji glede na določilo §-a 46. ces. pat. z dne 20. novembra 1852. l., št. 251 drž. zak., in zato, ker so tirjatve prositeljev dokazane s pismeno oporoko zapustnika I. G.; ker so premičnine te zapuščine, ki jo podeduje M. G., še vedno v rokah Tržaške firme I. G. Sk. in ker dedič M. G. nima drugih dovoljnih plačil ter vrhu tega prebiva v inozemstvu, tako da so tirjatve prositeljev v nevarnosti, — ker se torej tu stekajo po smislu §§ 283. in 284. obč. sod. r. vsi trije pogoji, da je dovoliti prepoved. — Sodišče je o tej prepovedi z dne 15. februarja 1889. l., št. 5047 obvestilo tudi otomanski konzulat v Trstu.

Legatarji so na to pri deželnem sodišči Tržaškem vložili tožbo na opravičenje prepovedi in na podlogi odnosne razsodbe z dne 21. avgusta 1889, št. 5929 dovolilo je sodišče eksekucijo ter z odlokom z dne 20. sept. 1889, št. 6872 naložilo imetniku zapuščine I. G. Sk., da plača prositeljem volila, katera jim je pokojni I. G. naklonil in jih je razsodba priznala.

Ko je I. G. Sk. temu nalogu zadostil, pritožil se je otomanski konzulat neposredno pri Primorskem višjem dež. sodišči in le-tó je slučaj, zazrši v njem kompetenčni konflikt med c. kr. avstrijskim sodiščem in sodno oblastjo inozemske države, odstopilo po §-u 4. ces. pat. z dne 20. novembra 1852. l., št. 251 drž. zak., pôtem c. kr. najvišjega sodišča c. kr. pravosodnemu ministertvu v presojo.

Najvišje sodišče je podalo mnenje: C. kr. mestno del. okr. sodišče Tržaško je neopravičeno rešilo stvar prošnje za dovolitev prepovedi, kajti razvidi se iz določeb §§ 137, 138, 139 ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak., da veže c. kr. avstrijska sodišča dolžnost, skrbeti za zavarovanje tirjatev samó onih dedičev, volilojemnikov in upnikov, ki so tirjatve svoje oglasili v ediktalnem roku in sicer dotlej, dokler ni bila zapuščina izročena kompetentnemu inozemskemu oblastvu. V tem slučaju tirjatve pro-

siteljev niso bile oglašene v ediktalnem roku: uže sklepom z 29. septembra 1888. l., št. 28585 bila je postavljena vsa zapuščina rajnega I. G. imp. otomanskemu vel. konzulatu v svobodno njegovo razpolaganje in komaj dne 15. februarija 1889. l., torej skoraj pet mesecev pozneje bila je vložena prošnja za dovolitev prepovedi.⁶

Na podlogi tega mnenja izreklo je pravosodno ministerstvo dne 19. novembra 1889. l. pod št. 21221: a) c. kr. avstrijska sodišča so nekompetentna razpolagati z zapuščino otomanskega državljana I. G.; b) priznava se kompetentnim imp. otomansko sodstvo, da razpolaga z le-tó zapuščino; c) nalaga se c. kr. Primorskemu viš. dež. sodišču, naj potrebno ukrene, da se postavi izven tožbe imp. otomanski gen. konzulat.

Po tem nalogu je višje deželno sodišče dne 22. nov. 1889. l. pod št. 4537 razrešilo in ničevimi proglasilo: a) prepoved mest. del. okr. sodišča Tržaškega z dne 15. febr. 1889, št. 5047; b) rabsodbo deželnega sodišča Tržaškega z dne 21. avg. 1889, št. 5929; c) njegov odlok z 20. sept. 1889, št. 6872, in zvršeno eksekucijo. — Dne 12. decembra istega leta pod št. 4797 je nadalje zaukazalo mest. deleg. okraj. sodišču Tržaškemu, naj ukrene, da se neutegoma izroči otomanskemu gen. konzulatu vsa zapuščina rajnega I. G., popisana v sodnem inventarji.

Zvršujoč ta ukaz je okrajno sodišče z odlokom z dne 18. dec. 1889, št. 37722, trgovski firmi I. P. Sk. naložilo, da položi med sodne depozite vse denarne vrednosti, kolikor jih še ima iz zapuščine rajnega I. G. v svojih rokah, a dobivši potrebne spise je potem z odlokom 7. jan. 1890, št. 800 tudi naložilo vsem volilojemnikom, da morajo v sodišče dovesti pod silo v osmih dneh ves denar in vso denarno vrednost, katero so prejeli na podlogi rabsodbe deželnega sodišča.

Volilojemniki so zoper ta odlok vložili rekurz, a višje dež. sodišče jim ga je odbilo.

Na njih izvenredni rekurz je pa najvišje sodišče z rešilom z dne 4. junija 1890, št. 4778 nekaj odbijajoč, nekaj pa odobrujoč to-le izreklo za pravo: 1.) Sodišče prve inštanice mora neutegoma izročiti imp. otomanskemu gen. konzulatu stvari zapuščine rajnega I. G., kolikor jih je v sodni shrambi; 2.) sedanjim imetnikom zapuščinskih stvari se nalaga, da jih izroče kolikor jih uže niso položili v sodno shrambo, konzulatu, kedar tó zahteva;

3.) razrešuje nalog, dan volilojemnikom, da morajo položiti v sodišče zapuščinske vrednosti, katere so jim uže izročene bile.

Razlogi: Kar je storilo prvo sodišče, ko je postavilo imp. otomanskemu gen. konzulatu v razpolaganje zapuščino I. G., ne da bi ob enem poskrbelo bilo njeno dejansko izročenje, ni bilo nikakor popolno. Sodišče pač mora izročiti vsak čas brez odloga samo tiste zapuščinske stvari, katere so prišle po zakonitih odredbah v njegovo shrambo, ni pa upravičeno, četudi zahteva to konzulat, nalagati, da se dene dedščina v sodno shrambo tudi tedaj, kedar ostanejo zapuščinske stvari po zakonitih odločbah v rokah upravičencev. V slučajih take vrste nimajo c. kr. avstrijska sodišča nobene druge dolžnosti, razun naložiti imetnikom zapuščinskih stvarij, da jih izroče upravičencu. Tukaj se bode tem imetnikom odgovarjati pred imp. otomanskim gen. konzulatom, kako so ravnali z zapuščino, a avstrijska sodišča ni, da bi posredovala v sporih kakeršnih koli napominane zapuščine. Tudi niso poklicana ovrgavati uplačil, ker ne glede na to, da se tukaj upleta nekako tudi vprašanje o pravicah, katere je ščititi bilo uradoma, bilo bi le po završeni pravdi moči soditi upravičenost teh uplačil in, ali so bila po zakonu.

V tem času je pa porta z ukrepom, storjenim pod diplomatskimi vplivi v Carigradu dne 12. junija 1890, št. 97320-107, in priobčenim pôtem otom. konzulata v Trstu sodišču z dopisom 19. junija 1890, št. 303-11 priznala, da se zgoraj navedeno ustanovilo korana razprostira samo na sovražnike turškega cesarstva, da je pa prav zategadelj pravoveljavna v vsem obsegu pismena oporoka rajnega Turka I. G.; upravičila je tudi mest. del. okr. sodišče Tržaško, da izroči vso zadevno zapuščino upravičencem, odbivši pisarske pristojbine v znesku tisoč in nekaj goldinarjev.

T.

c) Morajo li vsi zastopniki še neprisojene zapuščine storiti naloženo glavno prisego, mari je dovolj, ako jeden ali nekateri prisežejo?

A. B. je tožila zapuščino Ivana R., katero so zastopali oglašeni dediči M. R., J. R., A. R. in nedoletni Josip R. V tožbi pravi, da je l. 1881. v okrajno hranilnico I. vložila vsega vkupe 100 gld.,

da je to svojo gotovino posodila Ivanu R., sedaj uže pokojnemu, izročila mu knjižico, da bi si iz rečene hranilnice ta denar vzel, da je Ivan R. tudi res vseh 100 gld. dne 30. majnika 1881 iz hranilnice dobil, da pa njej pozneje tega ni vrnil. V dokaz tega navedla je zastopnika hranilnice, K. O. in I. P. kot priči in pa zavračno glavno prisego, naloživši jo vsem toženim dedičem. Priči sta sicer potrdili, da se je začetkom leta 1881. na ime tožiteljčino naložilo v hranilnico I. po manjših zneskih 100 gld., in da je nekedo dne 30. maja 1881 ves ta vlog zopet vzel iz hranilnice, nista pa znala, kedo je tu vlagal, a kedo vunkaj vzel.

Prva inštanca je odbila tožbo, navedši v razlogih, da se dokaz s pričama ni obnesel, a da zavračne, tožencem naložene prisega ni dopustiti, ker je med dediči tudi nedoletni Josip R., kateri še danes nima 14 let in bi on moral prisego vrniti, tako pa bil ob pravico, katera v pravdi pristojna strankam, da morejo prisego vrniti.

Višje dež. sodišče je prvosodno razsodbo premenilo in ugodilo tožbi, ako tožiteljica stori o zgoraj navedenem faktu glavno prisego, katero so jej toženci po protestu vrnili. Razlogi: Tožena zapuščina, ki jo zastopajo oglašeni dediči, je zanikala, da bi bila tožiteljica vložila denar v rečeno hranilnico, da bi bila ona ves ta vlòg 100 gld. posodila umrlemu Ivanu R., dala mu svojo hranilnično knjižico in da je Ivan R. ves ta denar vzel iz hranilnice dne 31. majnika 1881. Priči o tem tega ne znata, a drug dokaz o teh okolnostih ni bil ponuden, razven glavne prisega, ki je bila naložena oglašenim dedičem tožene zapuščine in so jo ti dediči vrnili. Zategadelj je bilo spoznati na to vrneno prisego po §-u 36. sum. patenta. Zoper dopuščenje te prisega se toženci neosnovano upirajo, kajti okolnosti, za katere naj prisega dokaz podá, niso takšne, da bi o njih oglašeni dediči ničesar ne bili mogli doznati, saj so sami udali se, da so zapustnika Ivana R., svojega očeta, večkrat obiskali. Sicer pa se toženci kot oglašeni dediči pravdajo za-se in zatorej jim je smeti po § 207. obč. sod. r. nalagati tudi prisego o dejanjih tretjih oseb, nadalje sta priči izpovedala se, da se je vlágalo v hranilnico na tožiteljčino ime, in podpirata tako trdítve tožiteljčine. Ako je jeden od oglašenih dedičev nedoleten, to ne more braniti, da bi tožiteljica ne dosegla svoje zahteve, sicer pa so toženci glavno prisego izrecno vrnili. Če torej tožiteljica, položivši to prisego,

dokaže, da je ona Ivanu R. res posodila 100 gld., onda je toženo njegovo zapuščino po oglašanih dedičih obsoditi, da mora plačati ta dolg, ker ni bilo niti trditve niti dokaza, da bi bil Ivan R. ta dolg poplačal (§§ 547, 548, 983, 1333 in 1334 obč. drž. zak.).

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 1. majnika 1890, št. 3877, potrdilo drugo razzodbo iz naslednjih razlogov: Odločilno je tu vprašanje, ali je vsem zastopnikom doslej neprisojene zapuščine storiti naloženo prisego, ali pa je dovolj, če le jeden ali nekoliko dedičev stori naloženo glavno prisego s popolnim pravnim učinkom za toženo zapuščino. Občni sodni red nima za to vprašanje nikakega določila; tudi iz zakonovih propisov o dednem pravu ne izhaja nikak prem odgovor na to vprašanje. Dejanske razmere zapuščine, katera kot sporna stranka nastopa, se lahko tako različno zapletajo, da ne kaže onega pravnega vprašanja odgovarjati vseobče in za vse primere. Dovolj je uže, če se opozarja na to, da so včasih lahko vsi dediči zmožni prisegati, včasih pa so naopak vsi nezmožni, nadalje da tu znabiti živi jeden izmed dedičev v tako tesnih osebnih odnošajih z nasprotnikom v pravdi, da je zadržanje tega jednega sodediča očitno lahko na kvar ostalim sodedičem. Odtod torej izhaja, da je treba po svojih okolnostih pravnega slučaja preudariti, je li zahtevati, naj prisežejo vsi sodediči, ali jeden ali nekateri izmed njih. V tej pravdi so izmed štirih zastopnikov tožene zapuščine trije zmožni prisege in le četrti zastopnik je ni zmožen. Uprav zmožni dediči so lahko kot otroci zapustnikovi spoznavali imovinske razmere zapustnikove, kakor tudi imovino tožiteljice, katera je tožencu gospodinila; potem izhaja iz izpovedij prič, da tist denar, ki je označen kot posojilo, ni bil vložen v hranilnico na ime toženega zapustnika, in po vsem tem je soditi, da je moči pripustiti naloženo prisego doletnim dedičem kot zastopnikom zapuščine.

d) K razlági §-a 56. sum. pat. in § 259. obč. sod. r.

Tožena Josipina M. vložila je na podlogi razzodbe prve inštanice, s katero je bila odbita tožba Franca P., prošnjo za eksek. rubežen premičnin v varnost sodnih stroškov 79 gold. 58 kr.

Prvo sodišče ugodí tej prošnji.

Na pritožbo eksekutov pa je premenilo višje dež. sodišče pravosodni odlok ter odbilo prošnjo, zavrglo ob jednem izvršeno eksekucijo varnostno ter ukazalo okraj. sodišču, naj, kakor hitro zadobi višjesodna odločba pravno moč, zaznamuje v zapisniku rubežni, da izvršena eksekucija ni upravičena bila. Razlogi: Ta pravda je tekla po propisih sumarnega postopanja, a v tem postopanju je smeti dovoliti po posebnem propisu §a 56. sum. pat. varnostno eksekucijo samo zoper toženca, ako se on proti odločbi, obsojujoči ga v brezpogojeno plačilo, pritoži do višje inštanice; zoper tožitelja v obče pa ni moči vršiti takšne rubežni za sodne stroške, prisojene drugi stranki, nego treba je čakati, da odločba, na katero je šla pritožba, zadobi pravno moč.

Na revizijsko pritožbo izvršiteljice premenilo je najvišje sodišče to odločbo druge inštanice z odločbo z 10. januarija 1890, št. 15034, obnovivši odlok prve inštanice, in sicer zategadelj, ker § 56 dv. dekr. z dne 24. okt. 1845, št. 906 zb. prav. zak. vkupe s § 7. istega dekr. v sumarnem postopanju ne izključuje §a 259. obč. sod. r., zbok katerega tudi tožencu, ako v pravdi zmaga, pristojna pravica prositi eksekucije za stroške, katere mu je prva inštanca prisodila, in ker izvrševanje te pravice ne zavisí od pogojev, pod katerimi je moči uporabljati § 406. obč. sod. r.; tudi toženec torej lahko za sodne stroške, prisojene mu v sumarnem postopanju, prosi varnosti, kolikor to dopušča § 259. obč. sod. r.; to pa, je li smeti dovoliti prošeno eksekucijo, zavisno je od važnosti prepirne stvari, nikoli pa od imovinskih razmer stranke, katera je izgubila; naposled mora tirjatelj dolga gledati, da varnost dobí.

e) K pravnemu pomenu zemljeknjižne mape.

C. kr. najvišje sodišče je v lastninski pravdi I. P. proti K. N. z razsodbo z dne 16. januarija 1889 premenilo izrek višjega deželnega sodišča v Gr. ter potrdilo razsodbo prvega sodnika iz sledečih razlogov, ki celo stvar temeljito razjasnijo:

Jedro tožiteljeve zahteve je, da se določi, oziroma potrdi meja med njegovo parcelo 99 in toženčevo parcelo 100 kat. obč. Javorje — ter trdi tožitelj, da je prava meja ravna črta med pripoznanima mejnikoma *a* in *b* obrisa, priloženega pravdi.

Toženec prereka ter trdi, da meja a-b ni ravna črta, nego da se meja a-c-b v sredi skrivi proti tožiteljevi parceli 99, kar tudi bajè narava potrjuje, ker seže toženčev travnik uprav do te črte.

Po tem takem si svojita tožitelj in toženec, vsak zase, prepirni prostor a-c-b; prvi kot del parcele 99, drugi kot del parcele 100 kat. obč. Javorje. Tožitelj, ki mora sevèda dokazati istinitost svoje trditve, ponudil je dokaz po zvedencih, da je prepirni prostor a-c-b po zemljiško-knjižni mapi del parcele 99, da se ujema meja a-b z mejno črto, ki je zarisana v zemljiško-knjižni mapi, oziroma da je tudi meja po tej mapi ravna črta. Zvedenca sta vse to soglasno potrdila.

Po smislu § 852. obč. drž. zak. ima ta dokaz tudi procesualen pomen ter ga ni smeti prezirati, kakor je storilo višje deželno sodišče le zategadelj, ker ima bajè katastralna mapa, ki je bila tudi podloga zemljiško-knjižni mapi, le služiti davčnim namenom. Uže poprej ta trditve ni bila povse opravičena; še manj pa sme kot opravičena veljati sedaj, ko so se zvršile nove zemljiške knjige. Vsi zakoni in ukazi, po katerih so bili zvršeni operati popravljenega katastra, pripoznani kot podloga pri izdelovanji novih zemljiških knjig, nadalje vsi posebni propisi, po katerih se naj takoj zvršijo vse premembe pri posameznih delih stvari, v zemljiški knjigi vpisanih, tudi na mapi, da se konečno doseže popolno soglasje med obema mapama, zemljiško-knjižno in katastralno mapo med seboj na jedni strani, ter obema mapama in dejanskim posestnim stanjem na drugi strani, — dali so katastralni mapi večji pomen, nego ga je imela poprej, ter je zemljiško-knjižna mapa sedaj istinito del zemljiške knjige same in ima tudi za razsojevanje prepirnih vprašanj, ki se tičejo stvari, v zemljiški knjigi vpisanih, oni pomen, ki je sploh jedino primeren namenu javne zemljiške knjige.

Gledé na vse to je pač tožitelj dokazal, da je od njega zahtevana meja istinita ter prepirni prostor del njegove parcele; nasprotniku se pa ni posrečilo dokazati svoje trditve. Ako posamezne toženčeve priče potrjujejo, da so tožiteljevi predniki sami le uživali svoje posestvo do one meje, katero toženec zahteva ter da so njegovi (toženčevi) predniki uživali prepirni prostor, vender se lahko iz njih posname ter toženec v svojih pravnih spisih sam priznava, da tožiteljevim prednikom prava meja ni znana ni bila, da se nekateri izmed njih za mejo ni brigali niso, ter nikakor ni moči pre-

pričati se, da bi bila soseda na ta način mejo določila ter se v posesti zedinila, toženec pa zaradi tega na prepirnem posestvu izvrševal svojo posest. O priposestovanji prepirnega prostora tudi ni moči govoriti, ker toženec ni dokazal, da bi bil od svojega prednika razun parcele 100 tudi še kupil prepirni prostor in so posamezna posestna dejanja takó redka, da ni smeti trditi tridesetletne mirne posesti po smislu §§ 312. in 1493. obč. drž. zak.

Zategadelj bilo je potrditi prvega sodnika razsodbo in spoznati po tožbi, tembolj ker se tožbena zahteva na konci zvršenega dokaznega postopanja nikakor ni premenila, nego le gledé na dokaz po zvedencih primerno pojasnila in ker je dalje dopuščeno, da se tožbena zahteva ozira na pridejani obris, ako je ta le istinit, ter je moči mejno črto in prepirni prostor po obrisu v naravi posneti.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnčkoga društva u Zagrebu prinaša razprave: V br. 8. za avgust: Sveučilišta u srednjem vieku. Dr. K. Vojnović. — Rad oko pravne terminologije. L. N. — Preslušavanje stranaka poput svjedoka. Dr. M. Bišćan. — Crtice iz financijalne judikature. S. Kocian. — V br. 9. za september: Sveučilišta u srednjem vieku (Nastavak.) Dr. K. Vojnović — Tarifa za odvjetničke tekuće poslove. — † Ivan Mažuranić. Dr. L.

Pravoslavno crkveno pravo po općim crkvenopravnim izvorima i posebnim zakonskim naredbama, koje važe u pojedinim samoupravnim crkvama, napisao dr. Nikodin Milaš, arhimandrit. Zadar, Ivan Vodicka, 1890. XVI+656. Cena 5 gld.

O tem delu je napisal obširno kritiko v zadnjem „Mjesečniku“ vseuč. prof. dr. L. Marjanović, pričenjajoč jo z naslednjim uvodom:

Kao što je početkom 13. vieka jedan Srbin (mitropolit sv. Sava Nemanjić) dao svima Slovenima istočne pravoslavne crkve slovenski zbornik kanona, tako evo u 19. vieku jedan Srbin prvi napisao i izdao prvo sistematično djelo o pravoslavnom crkvenom pravu, za koje mu želimo od srca, da ga proslavi onako, kako je ovaj zbornik Sv. Savu proslavio. G. pisac, koji je medju tim postao episkopom zadarskim, priznaje sam u pristupu poteškoće, koje je imao da svlada; sam priznaje, da o cjelom pravu pravoslavne crkve do sada nije izdano ni jedno djelo. I ja priznajem poteškoću u prosudjivanju ovoga njegovog djela, jer ne imajuć drugoga djela o istom predmetu, ne imam o čem mjeriti vrijednost njegova djela. G. pisac radio je malo ne dvie desetine godina u nauci crkvenoga prava i kao profesor i kao plodan pisac. Osobito se je bavio izvorima